

HAKEMUS VERKOSTOYHTEISTYÖN TEMAATTISIIN VERKOSTOIHIN JA KEHITTÄMISVYÖHYKKEISIIN

**Nimi: Vaikuttavampaa rajaseutuyhteistyötä seutukaupungeissa ja rajakunnissa,
seutukaupunkien ja rajakuntien teemaverkosto/kehittämisyöhyke**

Johdanto

Seutukaupunkiohjelma tarjoaa mahdollisuuden rakentaa tiiviimpää, verkostomaisempaa ja teemapohjaisempaa yhteistyötä erilaisten kaupunkien ja alueiden välillä ylittäen maakuntarajat.

Omaehtoinen kehittäminen muodostaa pohjan seutukaupunkien tekemiselle. Seutukaupungeilla on omia vahvuuksia, joita tulee tuoda esille entistä aktiivisemmin ja näkyvämmiin. Menestys rakentuu omien vahvuuksien tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Seutukaupungit voivat omilla ratkaisuillaan luoda pohjan menestykselle.

Kuusamon, Suomussalmen, Kuhmon, Lieksan, Tohmajärven ja Kiteen vahvuus ja omaleimaisuus perustuu rajakuntastatukseen. Rajaseutuvyöhykkeeseen kuuluvat myös rajakuntien naapurikunnat, joista tässä verkostossa ovat mukana Hyrynsalmi ja Taivalkoski. Alueemme välimatkat ovat pitkät, mutta kaikilla kaupungeilla ja kunnilla on samanlaisia omaehtoisen kehittämisen intressejä, jotka liittyvät rajan läheisyyteen ja rajan ylittävään yhteistyöhön.

Verkostomainen toiminta tuo vaikuttavuutta osaamisperustaiseen rajaseutujen aluekehittämiseen, jolla mobilisoidaan, rakennetaan, uudistetaan ja hankitaan sellaisia resursseja ja kyvykkyyksiä, joiden varaan alueen tulevaisuutta rakennetaan. Rajakuntien verkoston toiminta kytkeytyy kansallisiin strategioihin ja linjauksiin kuten aluekehittämispäätös ja seutukaupunkiohjelma.

Verkostotyö kiinnittyy myös alueiden, kaupunkien ja kuntien strategiaan valintoihin ja painopisteisiin. Lisäksi verkoston toiminta kytkeytyy temaattisiin strategioihin kuten Kainuun Venäjä-strategia ja Euroregio Karelia -alueen yhteistyöstrategia 2021-2027. Euregio Karelia yhteistyöfoorumissa ovat mukana Kainuun, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnat, sekä Karjalan tasavalta. (<https://www.euregiokarelia.com/yhteistyostrategia2021-2027>)

Rajaseutukuntien voimien yhdistäminen tuo vaikuttavuutta sekä alue- ja kaupunkikehittämiseen että vahvistaa alueiden elinvoimaa ja kehittämisen kyvykkyyksiä valituilla painopistealueilla.

Rajaseutujen kuntien välinen yhteistyö on ollut organisoidumpaa toimintaa Ruotsin ja Norjan rajoilla ja Kaakkois-Suomessa. Alueemme kuntien osalta erityinen haaste on ollut kuntien sijainti kolmessa eri maakunnassa ja erittäin pitkät etäisyydet.

Varsinaisia seutukaupunkeja tässä verkostossa edustavat Kuusamo, Lieksa ja Kitee. Kainuussa ei ole seutukaupunkeja, mutta Kuhmolla voisi aivan hyvin olla seutukaupunkistatus. Lisäksi Kuhmo on Kostamuksen ystävyyskaupunki ja Kuhmossa sijaitsee Vartiuksen kansainvälinen rajanylityspaikka. Suomussalmella yhteistyökumppani on Kalevalan piiri.

Kansainvälisiä rajanylityspaikkoja Suomen ja Venäjän välisellä maarajalla ovat (pohjoisesta etelään) Rajajooseppi, Salla, Kuusamo, Vartius, Niirala, Imatra, Nuijamaa, Vainikkala ja Vaalimaa. Tilapäisiä rajanylityspaikkoja Suomen ja Venäjän välisellä maarajalla ovat Inari (Lieksa) ja Parikkala. Verkoston alueella sijaitsee kolme kansainvälistä rajanylityspaikkaa Kuusamo, Vartius (Kuhmo), Niirala (Tohmajärvi) ja yksi tilapäinen eli Inari (Lieksa).

Teemaverkoston / kehittämisvyöhykkeen idea ja tavoitteet

Suomessa on tyypillistä, että aluekehittämistä tehdään maakunnittain. Maakuntien kuntien ja toimijoiden yhteistyö on vahvaa ja kannatettavaa, mutta samalla tärkeät rajaseutujen teemat voivat jäädä vähemmälle huomiolle. Rajaseutujen kunnilla on monia yhteisiä kehittämisen teemoja, mutta vakiintuneet yhteistyöfoorumit eivät alueellamme juurikaan tue rajakuntien yhteistä toimintaa.

Olemassa oleva toiminta

Fennoskandian vihreä vyöhyke koostuu luontoalueista Suomen, Venäjän ja Norjan rajaseuduilla. Kaakkois-Suomessa Fennoskandian Vihreällä Vyöhykkeellä korostuvat erityisesti vesistöt eli "sininen vyöhyke" ja luontomatkailu. Vyöhykkeellä tehdään rajat ylittävää yhteistyötä Suomen, Venäjän ja Norjan välillä. Yhteistyö perustuu vuonna 2010 allekirjoitettuun yhteisymmärryspöytäkirjaan.

Fennoskandian vihreän vyöhykkeen Karjalan työvaliokunnan toimintaa (Pohjois-Karjala, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa) on aktivoitu uudelleen. Toiminta perustuu verkosto-organisaatioiden omaan työpanokseen. Puheenjohtajuuden ja sihteeristöjen resurssin tarjoavat emo-organisaatiot. Tällä hetkellä puheenjohtajana toimii Kuhmon edustaja. Työvaliokunnan tehtävänä on edistää alueen toimijoiden yhteistyötä ja edistää valitsemiensa kärkiteemojen etenemistä. Edistäminen tapahtuu hankerahoituksella, jota kukin organisaatio hakee eri rahoituslähteistä.

Tämän lisäksi Pohjois-Karjalan ja Kainuun rajakuntien yhteiset kokoontumiset ovat kuntajohtajien yhteisen tahtotilan varassa. Suomussalmen, Kuhmon, Lieksan, Ilomantsin, Tohmajärven ja Juuan kuntajohtajat ovat tavanneet epävirallisissa tapaamisissa 1-3 kertaa vuodessa.

Viime hallituskaudella järjestettiin kerran rajakuntien rajakuntafoorumi. Tällaiselle toiminnalle olisi iso tarve Suomessa, jotta rajaseutujen erityisteemat tulisivat paremmin esille ja niistä käytäisiin kansallista keskustelua. Tarvitsemme kansallisesti ministeriötason kiinnostusta siihen, miten rajayhteistyötä kehitetään ja miten rajaseutujen elinvoimaa kansallisesti voidaan edistää.

Rajakuntafoorumin toiminnan aktivoimista ja jatkossa sen laajentamista rajanylittäväksi toimintamalliksi on ehdotettu Euregio Karelialan yhteistyöstrategiassa ja Kainuun Venäjä-strategiassa. Rajakuntien aiempaa vahvemman verkostoitumisen avulla voidaan kasvattaa yhteistä osaamispääomaa ja luoda rajakuntien välille matalan kynnyksen keskustelufoorumi yhteisten aluekehittämistä tukevien kehittämishankkeiden valmistelua ja laajempien hankekumppanuuksien luomista varten. Tämä edistäisi rajakuntien mahdollisuuksia menestyä rahoitushakukierroksilla esimerkiksi EU:n ulkorajaohjelmista ohjelmakaudella 2021-2027.

Tulevaisuus

Ajankohtaisia asioita Suomen puolen rajaseutujen maakuntien rajat ylittävässä yhteistyössä sekä rajan yli menevässä yhteistyössä ovat:

- Saavutettavuuden infrastruktuurin parantaminen rajaseudun seutukaupungeissa ja rajaseudulla, mukaan lukien rajanylityspaikat.
- Ammattiosaajien saaminen avoinna oleviin tehtäviin.
- Monipaikkaisuus (Suomen sisäinen ja Suomen rajan ylittäen).
- Seutukaupunkien ja rajakuntien yritysverkoston kehittäminen. Erityisesti luonto, kulttuuri- ja elämysmatkailu sekä bio- ja kiertotalous, mukaan lukien mekaaninen puuteollisuus ja puu- ja hybridirakentaminen.

- Viisumivapaan matkailun edistäminen ja yhteisten matkailupakettien kehittäminen ja markkinointi.
- Arjen hyvinvointi ja osaaminen: Rajat ylittävät “people to people” kontaktien elävöittäminen koronan jälkeisessä ajassa.
- Luonnon monimuotoisuuden edistäminen, ilmastokestävyys ja ympäristösuojelun yhteistyö rajat ylittävässä yhteistyössä.
- Gateway -ajattelu. Alueella on myös välittäjän rooli suhteessa Suomen rannikkoseutuun. Malmien kuljetus ja terästeollisuuden klusteri sekä akkuklusteri.

Paikallinen rajaseututyö sekä yhteistyö kuntien välillä sekä valtakunnan rajan yli on jäänyt useinkin hyvin pienten kuntien ja kaupunkien harteille. Toimintaa kehitetään myös hankerahoituksella. Seutukaupunkien ja rajakuntien verkostoyhteistyö lisäisi kehittämishankkeiden vaikuttavuutta ja mahdollistaisi aiempaa paremmin rajaseutujen yhteisten kehittämisteemojen esiintuomisen ja hankerahoituksen hakemisen yhteisten kehittämistarpeiden ratkaisemiseksi esimerkiksi rajanylittävän yhteistyön ohjelmista, joiden hakukierrosten arvioidaan käynnistyvän vuonna 2023. Näin seutukaupunkien ja rajakuntien teemaverkostolle/kehittämisyöhykkeelle myönnetty määräraha voisi toimia siemenrahana esimerkiksi Karelia CBC- rahoituksen hakemiselle.

Karelia CBC on rajanylittävän yhteistyön ohjelma, jota rahoittavat Euroopan unioni, Suomi ja Venäjä.

Karelia CBC -ohjelman varsinaiseen ohjelma-alueeseen kuuluvat:

- Suomi: Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu ja Pohjois-Karjala
- Venäjä: Karjalan tasavalta

Hankesuunnitelma ja hankkeen tavoitteet

- Vahvistaa rajaseutujen yhteistä strategista kehittämistä ja jalkauttaa alueiden yhteisiä ohjelmia ja strategioita, kuten Euregio Karelia yhteistyöstrategiaa.
- Parantaa rajaseutujen seutukaupunkien ja kuntien yhteistyötä ja asemaa aluekehittämisen keskeisissä teemoissa.
- Luoda vakiintunut tapa yhteistyölle.
- Parantaa rajaseutujen seutukaupunkien ja kuntien kykyä hyödyntää tulevan Karelia CBC – ohjelman ja muiden EU-ohjelmien hankerahoitusta ylimaakunnallisilla sekä rajat ylittävillä hankekokonaisuuksilla.
- Tavoitteena ovat vaikuttavammat ja paremmin alueen elinvoimaa ja kansalaisyhteiskuntaa vahvistavat hankkeet ja strateginen yhteinen kehittämissuunta.

Rahoituksen avulla palkataan koordinaattori ja “hankelinko” tekemään tätä työtä sekä laaditaan yhteinen kehittämisohjelma. Rahoituksen avulla kokeillaan ja luodaan toimintamallit yhteistyölle. Lisäksi kustannetaan hankevalmistelu, joka vaatii CBC-hankkeissa käytännön yhteistyön tekemistä Venäjän puolen osapuolen kanssa.

Mukana olevat alueet / kunnat

Lieksa, Kitee, Tohmajärvi, Kuusamo, Taivalkoski, Suomussalmi, Kuhmo, Hyrynsalmi Pohjois-Karjalan, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan alueilta. Mukaan voi liittyä myös lisää kuntia erityisesti Pohjois-Karjalan rajakunnista. Asukaspohja noin 62 000 asukasta.

Rahoitus

Rahoitusta haetaan 350 000 euron kokonaisuudelle, josta valtion osuus 280 000 euroa ja kuntien osuus 70 000. Hankkeen kesto on 2 vuotta ja 3 kk vuosina 2021-2023.

Rahoitus			Kunnat		Valtio		2021	2022	2023
			20 %	per kk	80 %	Per asukas			
Kuusamo	15 213	85987	17197	637	68789	350 000	1911	7643	7643
Lieksa	10 719	60586	12117	449	48469	5,652	1346	5385	5385
Kitee	9 933	56143	11229	416	44914		1248	4990	4990
Kuhmo	8 042	45455	9091	337	36364		1010	4040	4040
Suomus.	7 594	42923	8585	318	34338		954	3815	3815
Tohmajärvi	4 307	24344	4869	180	19475		541	2164	2164
Taivalkoski	3 916	22134	4427	164	17707		492	1967	1967
Hyrnsalmi	2 199	12429	2486	92	9943		276	1105	1105
Yhteensä	61 923	350000	70000	2593	280000		7778	31111	31111

Kustannusarvio

Kokonaiskulut 350 000

Henkilöstömenot 315 000 (Kahden henkilön henkilöstömenot)

Muut kulut 35 000

Hankehallinto 10 000 (Kuhmon kaupungin hankehallinnon kulut ja ostopalvelut Monetralta)

Koneet ja laitteet 3000

Matkakulut + viisumit 10 000

Ostopalvelut 12 000

Lisäksi hankkeeseen kohdistetaan vakituisen henkilöstön työaikaa jokaisessa verkoston kunnassa.

Hakukriteerien oma-arviointi. Kyseinen toimintamalli on sekä verkostotoimintaa että kasvuvyöhyketoimintaa.

Välttämättömät ehdot:

- **KYLLÄ.** Ehdotus tukee valtioneuvoston aluekehittämispäätöksen, kansallisen kaupunki-strategian tai seutukaupunkiohjelman toteuttamista
- **KYLLÄ, toiminta voidaan käynnistää pienimuotoisesti kuntien ja kaupunkien normaalina toimintana välittömästi ja rahoituksen tukemana vuoden lopussa** = Suunnitelma on niin valmis, että toiminta on käynnistettävissä vuoden 2021 aikana

- **KYLLÄ. Kirjallinen sitoumus on liitteenä.** Verkoston toimijat ovat sitoutuneet omarahoitusosuudella AKKE-määrärahalla toteutettaviin hankkeisiin
- **KYLLÄ.** Suunnitelma vastaa hyvin haun tavoitteisiin ja on toteuttamiskelpoinen

Muut arviointikriteerit:

- **KYLLÄ. Rajaseutuyhteistyön tiivistyminen ja kehittyminen on kansallisesti merkittävää.** Ehdotus on kansallisesti merkittävä, sille on vahvat perustelut aluekehittämisen näkökulmasta ja se luo uutta aluekehittämisen kenttään
- **OSITTAIN. Toimintatapa on alueella uusi, mutta siinä hyödynnetään muiden rajaseutuyhteistyön mallien kokemuksia.** Ehdotettujen kehittämistoimien omaleimaisuus ja uudenlainen lähestymistapa verkostotoimintaan
- **KYLLÄ. OSAAMISTA JA RESURSSIJA ON KOSKA KYSEESSÄ ON KUNTIEN JA KAUPUNKIEN VERKOSTO.** Verkoston vetäjätahon resurssit, kokemus ja osaaminen verkostojen johtamisessa
- **ON TARKOITUKSEN MUKAINEN JA MYÖS MAHDOLLISUUS HIEMAN LAAJETA.** Verkoston laajuus (tavoitteisiin ja sisältöön nähden tarkoituksenmukainen määrä kumppaneita)

Kasvuvyöhykkeiden ehdotusten arvioinnissa käytetään seuraavia kriteereitä:

Välttämättömät ehdot:

- **KYLLÄ. Rajaseutuyhteistyön tiivistyminen ja kehittyminen on kansallisesti merkittävää ja sitoutuminen on vahvaa.** Kasvuvyöhyke on perusteltu sekä alueellisesta että kansallisesta näkökulmasta, ja toimijoilla on vahva sitoutuminen vyöhykkeen kehittämiseen
- **KYLLÄ. Kolmen maakunnan.** Kasvuvyöhyke on kahden tai useamman maakunnan alueella
- **KYLLÄ ja ne on myös johdettu niistä. Venäjäyhteistyö on mm. Kainuun ja Pohjois-Karjalan maakuntien liittojen KV-toiminnan prioriteetti.** Kasvuvyöhykkeen keskeiset toimijat (kaupungit, maakuntien liitot jne.) ovat sitoutuneet vyöhykkeen valitsemiin strategisiin painopisteisiin
- **KYLLÄ. Kirjallinen sitoumus on liitteenä.** Kasvuvyöhykkeiden toimijat ovat sitoutuneet omarahoitusosuudella alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukeminen -määrärahalla toteutettaviin hankkeisiin
- **KYLLÄ, toiminta voidaan käynnistää pienimuotoisesti kuntien ja kaupunkien normaalina toimintana välittömästi ja rahoituksen tukemana vuoden lopussa =** Suunnitelma on niin valmis, että toiminta on käynnistettävissä vuoden 2021 aikana
- **KYLLÄ.** Suunnitelma toteuttaa hyvin haun tavoitteita

Arvioitavat kriteerit:

- **KYLLÄ.** Kasvuvyöhykkeen valitsevat strategiset painopisteet ovat sellaisia, jotka kehittävät kestävästi ja kokonaisvaltaisesti vyöhykkeen toiminnallisuutta
- **KYLLÄ, Kuhmon kaupungilla on esimerkiksi menossa parhaillaan hankekokonaisuus, jossa se kehittää koko Kainuun puurakentamisen kehittämistä.** Kasvuvyöhykkeen koordinaatiosta vastaavan taholla ovat riittävät resurssit, kokemus ja osaaminen verkostojen johtamisessa
- **KYLLÄ ja tavoitteena on muiden rahoituslähteiden älykäs hyödyntäminen tässä. Itä- ja Pohjois-Suomen alueella on tehty yhteistyötä älykkään erikoistumisen ja EU-rahoituskanavien**

**hyödyntämisessä (ELMO-hanke), mutta vastaavaa ei ole tehty
ulkorajaohjelmissa.** Kasvuvyöhykkeellä on potentiaalia edistää kestävää alue- ja
yhdyskuntarakennetta ja toimia kestävä liikumisen ja liikenteen innovaatioiden
kehittämisalustana.

Olemme sitoutuneet kyseisen hankkeen rahoitusosuuteen ja toteuttamiseen sen saadessa rahoituksen

Tytti Määttä, kaupunginjohtaja

Kuhmon kaupunki hankkeen hallinnoijana

Jouko Manninen

Kuusamon kaupunki

Jarkko Määttänen

Lieksan kaupunki

Pekka Hirvonen

Kiteen kaupunki

Erno Heikkinen

Suomussalmen kunta

Mikko Löppönen

Tohmajärven kunta

Kaisu Lehtinen-Nevalainen

Taivalkosken kunta

Heimo Keränen

Hyrynsalmen kunta

Kirjalliset sitoumukset hakemuksen liitteenä.